

Marek Holly

Bieszczadzki Park Narodowy
38–700 Ustrzyki Dolne, ul. Bełska 7
marekholly@wp.pl

Received: 27.02.2020

Reviewed: 27.04.2020

PĘDRUŚ DŁUGORYJEK *Rhopalapion longirostre* (OLIVIER, 1807) OBCY DLA FAUNY POLSKI GATUNEK CHRZĄSZCZA WYKAZANY Z USTJANOWEJ GÓRNEJ

Hollyhock weevil *Rhopalapion longirostre* (Olivier, 1807) alien beetle species for Polish fauna recorded from Ustjanowa Górna

Abstract: The new record of alien weevil species, Hollyhock weevil *Rhopalapion longirostre* (Olivier, 1807) was evidenced from the Low Bieszczady Mts. in August and September 2019. Eighteen specimens were collected on common hollyhock plants growing in the cottage garden in Ustjanowa Górna village. The insect's habitat covers rural area with moderate amount of buildings on the north slopes of the Żuków mountain range.

Key words: Curculionidae, Brentidae, *Rhopalapion longirostre*, Low Bieszczady Mts.

Pędrus długoryjek *Rhopalapion longirostre* to niewielki chrząszcz z rodziny *Brentidae*, osiągający 2,5–3,3 mm długości ciała, przy czym samice są nieco większe od samców. Owad odznacza się niezwykle długim, czarno zabarwionym ryjkiem, który u samic osiąga długość równą długości ciała, zaś u samców jest o połowę krótszy. Chrząszcze są smukłe, pokryte gęstymi jasnymi włoskami, a ich odnóża mają barwę żółto-pomarańczową, za wyjątkiem ciemnych stóp. Postacie dorosłe, a zwłaszcza samce, potrafią doskonale latać.

R. longirostre jest rozprzestrzeniony od Azji Środkowej, poprzez Azję Mniejszą i południowo-wschodnią Europę po Podole, Austrię, Czechosłowację, Szwajcarię i północne Włochy (Burakowski i in. 1992).

Gatunek ten pojawia się w Polsce od 2002 roku (Kozłowski, Knutelski 2003), a obecnie bywa lokalnie, licznie i często spotykany, zwłaszcza na południu i w centrum kraju. Chrząszcze preferują stanowiska suche i nasłonecznione. Zasadlają tereny ruderalne, ogrody, ugory i okolice siedzib ludzkich, gdzie występuje prawosław ogrodowy *Althaea rosea* L., w którego nasionach żerują larwy pędrusia. Samice składają jaja do pączków kwiatowych, a larwy rozwijają się w nasionach, w których również się przepoczwarzają. Rozwój gatunku trwa 4–6 tygodni, w zależności od warunków termicznych i wilgotnościowych panujących na stanowisku. Przed przepoczzwarceniem larwa wygrzyza otwór w ścianie nasiona i zalepia go białą wydzieliną. Imago wychodzi przez ten otwór na zewnątrz na początku sierpnia lub we wrześniu (Burakowski i in. 1992). Owady dorosłe odżywiają się liśćmi malw i innych pokrewnych gatunków z rodziny ślazowatych (*Malvaceae*).

W Polsce gatunek po raz pierwszy stwierdzono w 2002 roku, na terenie warszawskiej dzielnicy Ursynów (Kozłowski, Knutelski 2003; Kozłowski, Knutelski 2005). Co prawda donoszono o jego obecności w Białowieży w latach 20. XX w. (Tenenbaum 1923), jednak według Smreczyńskiego (1960) informacja była błędna. Następnie gatunek odnaleziono w trzech lokalizacjach położonych w obrębie aglomeracji Wrocławia (Szypuła, Wanat 2007). Ponadto istnieją potwierdzone informacje o jego występowaniu w Masywie Śnieżnika w Sudetach (Blaik i in. 2007), na licznych stanowiskach na Dolnym i Górnym Śląsku oraz w rozproszonych lokalizacjach na południu kraju (Mazur 2010). W faunie Polski pędruś długoryjek stanowi element obcy i jeśli jego rozprzestrzenianie się na nowe tereny będzie miało charakter nasilającej się ekspansji, może zostać potraktowany jako gatunek inwazyjny.

W końcu sierpnia 2019 r. stwierdzono pierwszego osobnika gatunku *Rhopalapion longirostre* (Olivier, 1807) w przydomowej uprawie malwy ogrodowej odmiany ciemnoróżowej, na działce w Ustjanowej Górnej (leg. Adam Szary). Znaleziony samiec wykazywał dużą ruchliwość i podrywał się do lotu. Owada zebrano w celu

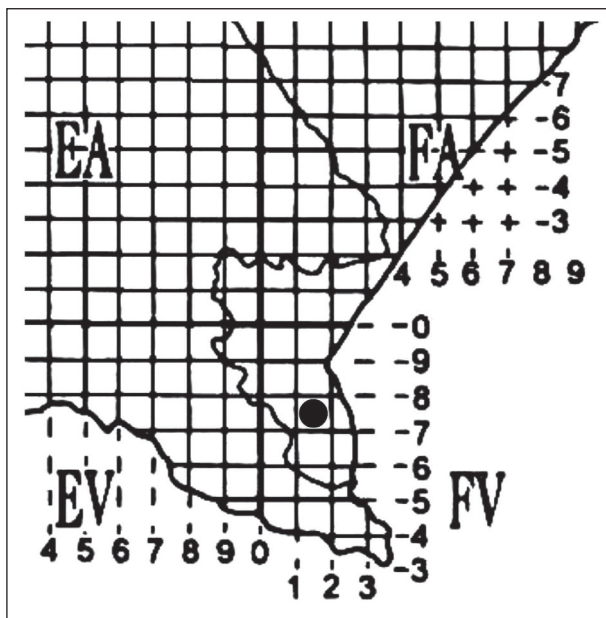

Ryc. 1. Pędruś długoryjek *Rhopalapion longirostre* (Olivier, 1807) znaleziony w uprawie malwy ogrodowej w Ustjanowej Górnej, w pobliżu Ustrzyk Dolnych, w 2019 roku (fot. M. Holly).

Fig. 1. Hollyhock weevil *Rhopalapion longirostre* (Olivier, 1807) found on a common hollyhock growing in Ustjanowa Górna village, near Ustrzyki Dolne, in 2019 (phot. M. Holly).

udokumentowania tego znaleziska, a okaz dowodowy znajduje się w zbiorach autora. We wrześniu 2019 roku, podczas zbioru i selekcji nasion pochodzących z uprawy malwy, odłowiono kolejnych 18 osobników *R. longirostre*, wśród których stwierdzono 11 samic i 7 samców (Ryc. 1, 2).

Ze względu na fakt występowania gatunku głównie na obszarach, gdzie istnieją nasadzenia malw ogrodowych (Szypuła, Wanat 2007), wysoce prawdopodobny staje się udział człowieka w aktywnym rozprzestrzenianiu tego ciepłolubnego chrząszcza w naszym kraju, poprzez dystrybucję nasion roślin żywicielskich. Potwierdzeniem tych przypuszczeń jest fakt, że podczas zbioru nasion z uprawy w Ustjanowej Górnej znaleziono licznie występujące żywe chrząszcze obu płci. Owad ten może się również rozprzestrzeniać samoistnie, gdyż wykazuje znaczną zdolność do lotu mimo niewielkich rozmiarów ciała. Liczba nowych stanowisk *R. longirostre* w Polsce regularnie wzrasta w ostatnich latach. Chrząszcze obserwowane są jednak w szczególności w przydomowych ogrodach, a jedynie sporadycznie na dziko rosnących ślazach.

Ryc. 2. Stanowisko obcego dla polskiej fauny gatunku ryjkowca *Rhopalapion longirostre* (Olivier, 1807) w Ustjanowej Górnej – Bieszczady Niskie – w 2019 roku; w siatce kwadratów UTM – [FV17].

Fig. 2. Locality of an alien weevil species for Polish fauna, the hollyhock weevil *Rhopalapion longirostre* (Olivier, 1807) in Ustjanowa Górna – Low Bieszczady Mts. – AD 2019; in the UTM net system – [FV17].

Literatura

- Blaik T., Hebda G., Mazur M. A. 2007. Przyczynek do entomofauny Masywu Śnieżnika (Insecta: Coleoptera, Neuroptera, Lepidoptera) – wyniki studenckich obozów Koła Naukowego Biologów Uniwersytetu Opolskiego w latach 2005–2007. *Przyroda Sude-tów* 10: 125–132.
- Burakowski B., Mroczkowski M., Stefańska J. 1992. Chrząszcze – Coleoptera. Ryjkowco-wate prócz ryjkowców – Curculionioidea prócz Curculionidae. *Katalog Fauny Polski*, XXIII, 18, Warszawa.
- Kozłowski M. W., Knutelski S., 2003. First evidence of an occurrence of *Rhopalapion lon-girostre* OLIVIER, 1807 (Coleoptera: Curculionoidea: Apionidae) in Poland. *Weevil News* 13: 1–4.
- Kozłowski M. W., Knutelski S. 2005. First evidence of an occurrence of *Rhopalapion lon-girostre* Olivier, 1807 (Coleoptera: Curculionoidea: Apionidae) in Poland. *Snudebiller* 6: 181–184.
- Mazur M. A. 2010. Nowe stanowiska *Rhopalapion longirostre* (Olivier, 1807) (Coleoptera: Apionidae) w południowej Polsce (New localities of *Rhopalapion longirostre* (Olivier, 1807) (Coleoptera: Apionidae) in southern Poland). *Acta Ent. Silesiana* 18: 87–88. Śląskie Towarzystwo Entomologiczne.
- Smreczyński S. 1960. Uwagi o danych faunistycznych Sz. Tenenbauma odnoszących się do ryjkowców (Curculionidae, Coleoptera) Polski. *Fragmenta Faunistica* 8: 423–430.
- Szypuła J., Wanat M. 2007. Nowe stwierdzenia *Rhopalapion longirostre* (Olivier, 1807) (Coleoptera: Apionidae) w Polsce. *Wiad. Entomol.* 26(2): 128 [462].
- Tenenbaum Sz. 1923. Przybytki do fauny chrząszczów Polski od roku 1913. *Rozpr. Wiad. Muz. Dzied.* 7–8: 136–186.